

**Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет**

Кафедра сучасної української мови

**СИЛАБУС
навчальної дисципліни**

**Лінгвістика в системі гуманітарних знань
(вибіркова)**

**Освітньо-професійна програма «Українська мова та література»
Спеціальність 035 Філологія
Галузь знань 03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Мова навчання українська**

Розробники: д.ф.н., проф. Руснак Н. О.

Профайл викладача (-ів)

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=Pw8PiOgAAAAJ&hl=uk>

Контактний тел. 095-67-37-929

E-mail: n.rusnak@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

Консультації

Очні консультації: вівторок з 13.00 до 14.00.
Онлайн-консультації: середа з 13.00 до 14.00.
Очні консультації: за попередньою домовленістю
(понеділок та четвер з 14.30 до 15.30).

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Антропоцентрична наукова парадигма, гуманізація суспільства, спрямовані на формування інтегрального образу світу, виокремлює лінгвістику як одну з базових гуманітарних дисциплін, яка є дотичною до всіх інших гуманітарних наук. Сучасне мовознавство має точки перетину з усіма гуманітарними дисциплінами.

2. Мета навчальної дисципліни: Курс «Лінгвістика в системі гуманітарних знань» підкреслює місце лінгвістики в колі інших наук. Лінгвістика з-поміж гуманітарних наук посідає таке ж місце, як фізика з-поміж природничих. У зазначеному курсі з'ясовують роль лінгвістики для інших наук, визначаються точки перетину лінгвістики з іншими науками.

2. Результати навчання Студенти повинні

- **знати:** . класифікацію наук;
- функції лінгвістики;
- структуру лінгвістики;
- функції мовних одиниць;
- інтегральний характер наук, дотичних до лінгвістики.

вміти:

- аналізувати мовні явища, дотичні до історії;
- аналізувати мовні одиниці, дотичні до природничих наук;
- аналізувати мовні одиниці, дотичні до географії;
- аналізувати мовні явища, дотичні до етнографії;
- аналізувати мовні явища, дотичні до релігії.

У результаті вивчення курсу студент повинен оволодіти такими компетентностями:

Інтегральна:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні:

ЗК-4 Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-7 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-12 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові:

ФК-5 Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

ФК-9 Здатність обґрунтовувати результати магістерського дослідження в різних формах наукової комунікації (на засіданнях наукового гуртка, під час наукових або науково-практичних конференцій, у публікаціях філологічного спрямування).

ФК-12 Здатність чітко визначати й ідентифікувати мовознавчі напрями та школи; виокремлювати та кваліфікувати наукові проблеми в галузі лінгвістики.

Програмними результатами навчання є:

ПР-1 Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

ПР-4 Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

ПР-7 Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.

ПР-9 Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.

ПР-13 Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.

ПР-17 Планувати, організувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в конкретній філологічній галузі.

ПР-19 Проєктувати, конструювати, організувати й аналізувати власну педагогічну діяльність, опановувати сучасні технології програмно-методичного забезпечення філологічних дисциплін у процесі викладання української мови та літератури в закладах освіти.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	Годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	1		120	16	14-			86	4	залік
Заочна	1	1		120	4	4			11 2		Залік

3.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	Інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Інтегральний характер сучасної науки											
Тема 1. Теоретичні засади вивчення мови і культури		2	2		1	15		1	1			15
Тема 2. Функційний аспект мови. Функції науки		2	2		1	15						15
Тема 3. Картина світу – універсальне світоглядне поняття		2	2			15		1	1			15
Тема 4. Інформативність лексичного рівня мови. Граматичний		2	2			15						15

лад мови – виразник способу мислення нації												
Разом за ЗМ1		8	8		2	60		2	2			60
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Перетин лінгвістики з іншими науками											
Тема 1. Мова – виразник національної свідомості		2	2		1	15		1	1			15
Тема 2. Мова і історія: точки перетину		2	2			15						15
Тема 3. Мова і географія: точки перетину		2	2		1	10		1	1			10
Тема 4. Загальнонаукові терміни як вияв інтегральності наук		2				10						12
Разом за ЗМ 2		8	6		2	50		2	2			52
Усього годин		16	14		4	110		4				112

3.7. Самостійна робота

№	Назва теми
1.	Теоретичні засади вивчення мови і культури.
2.	Функційний аспект мови. Функції науки.
3.	Картина світу – універсальне світоглядне поняття.
4.	Інформативність мовних рівнів.
5.	Мова як виразник ментальності нації.
6.	Мова і історія: точки перетину.
7.	Мова і географія: точки перетину.
8.	Дотичність мовознавства та етнографії.
9.	Інтегральний характер наук.
10.	Релігійна картина світу.
11.	Міфологічна картина світу.
12.	Фідеїстичні тексти (молитви) як вияв містично-магічної функції мови.
13.	Термінологічний апарат фізики.
14.	Термінологічний апарат математики.
15.	Психолінгвістика – наука інтегрального характеру.
16.	Соціолінгвістика – мовознавча наука, дотична до соціології.
17.	Етнолінгвістика – наука про мову і культуру.

3.4. Теми практичних занять

№	Назва теми
---	------------

1.	Теорія лінгвістичної відносності.
2.	Філософська реальність терміна дух нації. Мова – дух нації.
3.	Поняття про табу. Мовне табу.
4.	Евфемізми як вияв ментальності нації.
5.	Історизми як перетин лінгвістики та історії.
6.	Топоніми як перетин лінгвістики та географії.

Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1.	Класифікація картин світу.
2.	Поняття про мовну картину світу. Наївна картина світу.
3.	Поняття про наївну картину світу.
4.	Структура мовної картини світу.

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

4. Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

(Коментар: Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

(для 1-3, 5-6 курсів)

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

(4 курс оцінюється за старою шкалою оцінювання)

5. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- аналітичні звіти;
- реферати;
- есе;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи.

6. Форми поточного та підсумкового контролю

Форма підсумкового контролю – залік.

Додатково

(для контролю та самоконтролю роботи студента)

Розподіл балів, які отримують студенти

Для прикладу (залік)

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)									Кількість балів (залікова робота)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	40	100
10	10	10	10	5	5	5	5			

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Для прикладу (екзамен)

Поточне оцінювання (<i>аудиторна та самостійна робота</i>)											Кількість балів (екзамен)	Сумар на к-ть балів
Змістовий 8 +9+*модуль 312979			Змістовий модуль 2				Змістовий модуль3				100	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11		T12

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

7. Рекомендована література

7.1. Базова (основна)

1. Бацевич Ф.С. Духовна синергетика рідної мови. Київ, 2009. 192 с.
2. Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень. К.: «Академія», 2008. 240 с.
3. Вплив суспільних змін на розвиток української мови : монографія / Є. А. Карпіловська, Н. Ф. Клименко, Л. П. Кислюк, В. І. Критська, Т. К. Пуздирева, Ю. В. Романюк; відп. ред. Є. А. Карпіловська. Київ: Вид. дім Д. Бураго, 2017. 444 с.
4. Єрмоленко С. С. Мовне моделювання дійсності і знакова структура мовних одиниць. Київ : Вид. дім Д. Бураго, 2006. 384 с.
5. Карпіловська Є. А. Зміни в структурі сучасної української мови та можливості їх моделювання. *Українська мова*. 2011. № 2. С. 3–18.
6. Потапенко О.І. Етимологія української мови. К. : Міленіум, 2003. 204 с.
7. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава, Довкілля. К., 2006.
8. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.

7.2. Допоміжна

1. Академік Олександр Савич Мельничук і сучасне мовознавство : (зб. наук. пр. до 90-річчя з дня народж.). [редкол.: О. Ткаченко (голова), С. Єрмоленко, Г. Зимовець]. К. : Вид. дім Д. Бураго, 2012. 278 с.
2. Жайворонок В.В. Українська етнолінгвістика: деякі аспекти досліджень. *Мовознавство*. 2001. №5. С. 48–63.
3. Кононенко В.І. Рідне слово. К. :Богдана. 2001.
4. Німчук В.В. Мовознавство на Україні в XIV-XVII ст. К., 1980.
5. Сучасні технології лінгвістичних досліджень : навч. посіб. Нац. ун-т "Львів. політехніка". Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2011. 149 с.
6. Франчук В. Ю. Олександр Опанасович Потебня. Сторінки життя і наукової діяльності / В. Ю. Франчук ; НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. К. : Вид. дім Д. Бураго, 2012. 375 с.
7. Шевельов Ю. Вибрані праці. У 2 кн. Кн.1. Мовознавство. К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 583 с.
8. Шевельов Ю. В. Портрети українських мовознавців / Ю. В. Шевельов ; Українська Вільна Академія Наук у США, Національний ун-т "Києво-Могилянська академія". К. : Видавничий дім "КМ Академія", 2002. 131 с.